

تفاهم‌نامه همکاری مشترک بین وزارت نیرو و اتاق ایران در اجرای برنامه‌های طرح احیا و تعادل بخشی آبهای زیرزمینی

مقدمه: منابع آبهای زیرزمینی در تأمین نیازهای آبی بخش‌های مختلف کشاورزی، صنایع و شرب کشور، نقش برجسته و عمده‌ای داشته و استمرار حیات و تمدن در بخش‌های وسیعی از کشور، به این منابع وابسته می‌باشد. در حال حاضر به دلیل برداشت‌های بیش از ظرفیت مجاز از آبخوان‌های کشور که عمدتاً از طریق حفر و برداشت از چاههای غیرمجاز، اضافه برداشت از سوی دارندگان چاههای مجاز، صورت می‌گیرد، پایداری بهره‌برداری از این منابع، در معرض تهدیدهای جدی و بسیار نگران‌کننده‌ای قرار گرفته است و علیرغم اعلام ممنوعیت توسعه بهره‌برداری در بیش از ۳۵۵ محدوده مطالعاتی کشور در سال‌های گذشته، وضعیت حاکم بر این روند، همچنان ادامه دارد. پیامدهای چنین شرایطی، موجب خسارات گسترده به محیط زیست طبیعی و انسانی، نشست زمین در دشتهای مهم و حساس کشور و هجوم آب شور به آبخوان‌ها گردیده و به طور کلی این منبع ارزشمند تأمین نیازهای آبی کشور را با مخاطرات بسیار جدی از جنبه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی مواجه و همچنین پایداری این منابع برای تأمین نیازهای آبی کشور را مورد تهدید قرار داده است. شورای عالی آب کشور در شهریور ماه سال ۱۳۹۳ به منظور مقابله با پیامدهای زیانبار و رو به گسترش این پدیده، طرح احیا و تعادل بخشی از منابع آب‌های زیرزمینی را در قالب ۱۵ پروژه تصویب نموده است. هر چند با شروع اجرای پروژه‌های مصوب، اقدامات عملی برای مقابله با پدیده مذکور آغاز گردیده، لیکن به دلیل گستردگی فعالیت‌ها و حوزه‌های عملیاتی طرح یاد شده، لازم است با پررنگ شمردن ظرفیت بخش خصوصی (ذینفعان) همراه با تنظیم برنامه زمانی و مالی منسجم، همکاری مؤثر نهادهای ذیربط در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی و استفاده کامل از ظرفیت‌های بالقوه کشور برای مقابله و مواجهه با این وضعیت، به پیشرفت کارها برای تحقق اهداف طرح، سرعت بخشید.

بنابر اهمیت موضوع تعادل بخشی، وزارت نیرو و اتاق ایران مصمم هستند ساز و کارها و همکاری‌های مشترک - که بتواند در اجرای برنامه‌های عملیاتی طرح مؤثر و مفید باشد - را بنیانگذاری نمایند و به این منظور تفاهم‌نامه پیش‌رو، که در آن اصول و مبانی دیدگاه‌های مشترک دو نهاد برای همکاری در طرح احیا و تعادل بخشی تبیین شده، به شرح زیر منعقد می‌گردد:

ماده ۱: یکی از عاجل‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین اقدامات مورد نیاز جهت مقابله و مواجهه با چالش‌های ناشی از بحران آب کشور، رویکرد تعادل بخشی و ایجاد توازن در بیلان منابع آب زیرزمینی با اولویت دشتهای بزرگ و پرجمعیت و دشتهای با افت شدید سطح آبهای زیرزمینی می‌باشد، لذا تحقق اهداف برنامه‌های مربوط به تعادل بخشی منابع آبهای زیرزمینی را با رویکرد همکاری و بهره‌گیری همه جانبه از ظرفیت‌های کلیه نهادهای دولتی، غیردولتی، بخش خصوصی و بالاخره بهره‌برداران از این منابع را به عنوان یک وظیفه ملی تلقی می‌نمایند.

ماده ۲: با اتخاذ تدابیر مناسب، الگوهای اقتصادی، تولیدی و کشت در دشتهای هدف طرح احیا، می‌توان از یک سو به ارتقای بهره‌وری در طی برنامه زمانی مشخص و با هدف برقراری تعادل و توازن بین منابع و مصارف آبهای زیرزمینی نایل آمده و از سوی دیگر، تأمین درآمد بهره‌برداران از طریق شیوه‌های مناسب تضمین درآمد نظیر ایجاد مشاغل جایگزین، عملی نموده و بطور کلی زمینه ایجاد انگیزه‌های اقتصادی مناسب در راستای مزیت‌های منطقه‌ای را فراهم آورد.

ماده ۳: اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌های تعادل بخشی، مستلزم پشتیبانی، مشارکت و حمایت همه جانبه ذینفعان و بهره‌برداران از برنامه‌های تدوین شده در کلیه مراحل از تصمیم‌سازی و چرخه برنامه‌ریزی و اجرا می‌باشد، تحقق این مهم جز از طریق مشارکت واقعی جامعه تحت تأثیر در کلیه مراحل سیاست‌گذاری تا برنامه‌ریزی، اجرا و پایش نتایج، امکان پذیر نخواهد بود، لذا در این راستا تقویت و ارتقای بنیادهای مدیریت محلی آب از طریق تدوین ساز و کارهای منطبق با شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ذی‌مدخلان دشتهای هدف و نیز ظرفیت‌سازی برای توانمند نمودن نهادهای محلی ذینفع از اولویت تعیین‌کننده برخوردار می‌باشد.

ماده ۴: تعریف و اجرای پروژه‌های تحقیقاتی تقاضا محور، کاربردی و قابل لمس در عرصه‌های اجرایی و در ابعاد مختلف مدیریت آبهای زیرزمینی نظیر تحقیقات اجتماعی، توسعه فن‌آوری‌های نوین، الگوی کاشت، شناسایی دقیق مشکلات و ارائه راهکارهای عملیاتی واقع بینانه، سرمایه‌گذاری برای ایجاد اشتغال و جلوگیری از کاهش درآمد بهره‌برداران در اجرای طرح از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای در فرآیند تعادل بخشی برخوردار

می‌باشد، لذا ضرورت نیازسنجی و انجام پژوهش‌های مورد نیاز در این خصوص به عنوان یکی از عناصر مهم در برنامه‌های تعادل بخشی، مورد تأکید می‌باشد.

ماده ۵: به موجب این تفاهم‌نامه، اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران اعلام می‌نماید که با استفاده از کلیه توان و ظرفیت‌های نهادی خود در کلیه استان‌های کشور و همچنین بهره‌گیری از ظرفیت‌های مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب و دیگر نهادهای وابسته به اتاق موصوف، در اجرای برنامه ملی تعادل بخشی در راستای مفاد این تفاهم‌نامه با وزارت نیرو همکاری نماید.

ماده ۶: در خصوص تعیین زمینه‌های همکاری، مصادیق و ابعاد آن، دو طرف موافقت می‌نمایند یک کمیسیون مشترک به مسئولیت دو نفر از مدیران هر یک از نهادها و سه نفر کارشناس از هر یک از طرفین تشکیل و ظرف مدت سه ماه پس از امضای این تفاهم‌نامه جزئیات همکاریهای طرفین را متضمن اهداف، تعهدات طرفین، برنامه زمانی و مالی در کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت، تهیه و به امضای مشترک وزیر نیرو و رئیس اتاق ایران در قالب اسناد همکاری برسانند.

تبصره ۵: دبیرخانه کمیسیون در محل مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب مستقر می‌گردد. مسئولان و اعضای کمیسیون مذکور در این ماده ظرف مدت ۱۵ روز پس از امضای تفاهم‌نامه معرفی می‌شوند.

ماده ۷: کمیسیون موضوع ماده ۶ این تفاهم‌نامه، پس از تصویب برنامه همکاریهای مشترک دو نهاد به ترتیبی که در ماده ۶ آورده شده، موظف است ضمن بررسی و ارزیابی عملکردهای طرح تعادل بخشی و شناسایی موانع و مشکلات پیشرفت اجرای برنامه‌های مشترک را کنترل، هر شش ماه یکبار گزارشی از حسن اجرای برنامه‌ها را در جلسه مشترک وزیر نیرو و رئیس اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران ارائه نماید.

ماده ۸: مدت این تفاهم‌نامه از تاریخ امضا و مبادله سه سال تعیین می‌شود، پس از انقضای مدت مذکور برای دوره‌های سه ساله دیگر با تأیید مشترک وزیر نیرو و رئیس اتاق ایران، قابل تمدید خواهد بود.

ماده ۹: این تفاهم‌نامه در تاریخ ۹۵/۱۰/۰۱ شامل ۹ ماده و یک تبصره در دو نسخه به امضای طرفین رسیده و از تاریخ امضا معتبر می‌باشد.

غلامحسین شافعی

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

حمید چیت‌چیان

وزیر نیرو